

Vid Hagavägsbacken på Växthusgatan 3, upp mot Hagalunds vattentorn, låg en morgontidig firma.

Foto: Eric A Lundquist /Solna Stads Stadsarkiv

Sommarjobb 1957 i Snabbtvätts fabrik i Solnas Hagalund

Av Henry Aspeqvist

Snabbtvätt hade många affärer i Stockholm där alla som behövde lämnade in och hämtade sin kemtvätt. Deras många folkabussar, med stora firmadekaler, syntes runt om på stan. Tvättinrättningen var belägen i en stor gammal fabriksbyggnad i gamla Hagalund. Jag fick jobbet som semestervikarie genom en annons. För att transportera mig fram och tillbaka fick jag låna mammas fenomenala moppe. Den var av den enklaste varianten. Motorn satt bakhjulet. Pappa monterade dit det själv. Gasreglaget var bara en liten spak på styret. Trafikreglerna krävde att det fanns en handbroms och en sådan fick han också sätta dit. Sedan vara det bara att köra om man var 15 år. För att starta motorn cyklade man igång den. Moppen hade den egenheten att motorn knappt gick att varva ur, så när vägen sluttade utför fick jag upp en hiskelig fart, mycket mer än de tillåtna 30 km/tim., men så snart det bar uppför orkade den inte mycket och jag fick ta i med benen. Mammas moppe var perfekt för att snabbt ta mig till jobbet till en låg kostnad.

Min första uppgift var att med tryckluft blåsa fickor och byxslag rena från skräp innan de gick in i tvätten. Det var den första stationen efter att kläderna hade lastats ur och blivit märkta. Två kvinnor skötte den detaljen och lade plaggen på ett löpande band som gick till stationen

jag bemannade med en annan kille. Vi plockade upp plaggen och vände ut och in på fickor och slag och blåste, borsta var facktermen, med tryckluft som vi reglerade med foten. Vi stod hela tiden. Inte allt för sällan hittade vi kvarglömda mynt i fickorna. Vi missade heller aldrig att snabbt känna igenom botten av fodret i alla kavajer, där kunde slantarna hamna om det var hål i en ficka. Dessa småpengar var en bonus som vi stoppade i våra egna fickor. Några gånger hade ägaren glömt sin plånbok i byxan eller kavajen. Men dem lämnade vi tillbaka till tjejkarna som märkte kläderna, för vidare befordran till ägaren, utan att muddra innehållet. Där gick gränsen.

Vår arbetsplats var på andra våningen ovanför tvättmaskinerna. Bakom vårt arbetsbord fanns åtta, tio tvättnedkast, rör av tyg som slutade i stora korgar i tvättavdelningen. När vi hade borstat plaggen skulle vi sortera dem i olika kvaliteter och kasta dem i rätt rör. Tvättarna under oss tog hand dem. Det fanns ett rör för varje sort. Vi gjorde så gott vi kunde. Blev det fel så rättade tvättarna till det. De var specialister. Äckliga plagg som kanske var nerspydda struntade vi i att borsta.

Efter några veckor flyttades jag om till att torka överrockar, så kallade rain coats som var populära då. Det gick till så att det nytvättade blöta plagget spändes upp på en tjock och bred galge som hade hals, axlar och nackparti som en människa. Galgen satt mitt i en rund tunna. I kanten på tunnan kunde man klämma fast nederdelen på rocken. Galgen kunde höjas och sänkas så att rocken spändes ut. Rocken knäpptes till med sina knappar och med klämmor om det behövdes. Likaså klämde man ihop ärmarna längst ut. Vitsen var att när man sedan släppte på varmluft underifrån ur tunnans botten skulle så litet som möjligt att varmluften slippa ut. Luftdraget var hårt och det tog inte många minuter, kanske en kvart, innan rocken var torr nog för att skickas vidare till pressavdelningen. Stationen var utrustad med åtta torkställningar och jag skulle hålla dem igång kontinuerligt, så när en rock var torr gällde det att snabbt montera upp en ny våt. Det var ett evighetsjobb utan paus. Den heta torkluften var inte den bästa arbetsmiljön.

Den tredje stationen, och den bästa, var att jag fick ansvar för förrådet. Jag hade varit där tidigare när någon arbetsledare hade skickat dit mig med en rekvisition för att hämta en burk av en viss sort. Jag visade lappen och såg att burken i min rekvisition stod på en hylla och pekade jag på den. Då sa förrådsgubben: ”Det är sista burken, den kan du inte få, det kan vara någon som behöver den”.

Att sköta förrådet var litet som att vara butiksansvarig. Förrådet var ett eget rum med staketnät från golv till tak runt hela affären. Dörrgrinden hölls låst, ingen fick komma in, all ”handel” skedde genom en stor lucka med disk. Folk kom från alla avdelningar med rekvisitioner. Mitt jobb var att kolla att de var ordentligt underskrivna av arbetsledare innan jag

lämnade ut det efterfrågade. När något höll på att ta slut gjorde jag en inköpslista för påfyllning av förråden. Den lämnade jag till den som var ansvarig för inköp.

Det var kul att jobba på Snabbtvätt även om flera av arbetsuppgifterna var enahanda. Det var många anställda och stämningen var god. Jag kände mig välkommen och nyttig. Jag blev till och med utsatt för ett inkilningsskämt som alla nyanställda fick genomgå. Vid ett samtal med några av arbetskamraterna i en rast tog de fram en manometer som kunde avläsa vilken kraft i lungorna man hade och en lista med resultaten från andra. Det var en enkel liten metalllåda med ett mätinstrument monterat på lådan. Om man blåste allt man kunde i ett litet rör på framsidan av lådan kunde man läsa av hur mycket man kunde öka trycket i lådan, men man måste ta i för kung och fosterland. Det lät kul och jag gjorde som de sade och fyllde lungorna för fullt, blundade och blåste för allt jag var värd. Då hände "det roliga", nämligen att jag blev kolsvart i ansiktet. Vad jag inte hade sett var att det fanns några små hål i lådan bredvid inblåsningshålet och vad jag inte visste var att lådan var fylld av kimrök, det vill säga sot, alltså rent kolpulver.

Utpräglad yrkeskunskap såg jag hos de som stod vid pressarna och strök skjortor, byxor och kavajer. De jobbade på ackord och var snabba och skickliga. Andra som imponerade var tvättarna som visste allt om hur man ta bort fläckar. Jag fick också se hur man tvättade mattor. Först lades mattan in i en stor tombola, cirka tre meter hög. Den var byggd av trä med stora spjälor mellan varje bräda. När man satt igång tombolan vältes mattan runt igen och igen. Hjulet gick inte så fort, bara lagom för att lyfta upp mattan och låta den falla ner. Det kallades att den piskades. Sand och grus föll ur mellan spjälorna och landade på golvet under tombolan. Därefter lades mattorna ut på ett stort golv och tvättades med roterande tvättmaskiner som såg ut golvmoppar, först med tvättmedel i, sedan i rent sköljvatten och därefter lyftes de in i ett stort torkskåp.

Jag slutade sommarjobbet dagen innan skolan började igen.

Annons hämtad ur "Föreordnade områden, Kemptvättar i Stockholms län. Rapport 2005:16 Länsstyrelsen i Stockholms län"

Snabbtvätt
specialist
på elegant
kemptvätt

**Klart på
1
dag**

SÖDER:
Götgatan 99 (mitt emot ÅMén & Holm). Tel. 43 38 85, 43 38 95
Götgatan 58 (vid Folkungagatan) Tel. 44 20 70, 41 18 80
Hornsgatan 66 (vid Timmermansg.) Tel. 42 33 07

KUNGSHOLMEN:
Nantverkarg. 82 (mellan Fridhamnsplan och S:t Eriksg.) Tel. 50 84 84

ÖSTERMALM:
Karlavägen 69 (vid Siblielagatan) Tel. 61 33 82, 60 92 30
Karlavägo. 71 (vid Siblielagatan) Tel. 61 39 21
Humlegårdegat. 1 (Saluhallen vid Österm.torg) Tel. 62 33 44
Artilleriegat. 26 (hörn. Storgatan) Tel. 61 31 93, 61 31 94
Storgat. 29 (vid Styrmanngatan) Tel. 67 30 43

CITY, Brunkebergstorg:
Vattugat. 2 (vid Brunkebergstorg) Tel. 10 77 72, 20 77 72

VASASTAN, NORRMALM
Odengatan 27 (vid Roslagsgatan) Tel. 10 98 52
S:t Eriksgatan 2 (vid Torggatan) Tel. 31 74 74

SOLNA, SUNDSBERG:
Fabriksbutik
Högavägen 39 (i närh. av Råsunda Stadion) Tel. Växel 27 27 70

**Ring
27 27 70
så hämta vi!**